

Konstitutionsutskottets betänkande

1999/2000:KU5

Staten och trossamfunden – stöd, medverkan inom totalförsvaret, m.m.

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas proposition 1998/99:124 Staten och trossamfunden – stöd, medverkan inom totalförsvaret, m.m samt två motioner (kd resp. mp) som väckts med anledning av propositionen och en motion från allmänna motionstiden 1999/2000. I propositionen behandlas vissa frågor som har aktualiserats till följd av beslutet om ändrade relationer mellan staten och Svenska kyrkan fr.o.m. år 2000. Det gäller frågor om statligt stöd till trossamfunden och om samfundens medverkan inom totalförsvaret. En lag om stöd till trossamfund föreslås. Vidare föreslås med anledning av statkyrkareformen följdändringar i en rad lagar.

Stöd till trossamfund skall kunna lämnas i form av statsbidrag och statlig avgiftshjälp till registrerade trossamfund. Målet för stödet skall vara att bidra till att skapa förutsättningar för trossamfunden att bedriva en aktiv och långsiktigt inriktad religiös verksamhet i form av gudstjänst, själavård, undervisning och omsorg. Stödet skall endast få lämnas till trossamfund som bidrar till att upprätthålla och stärka samhällets grundläggande värderingar och som är stabila och har egen livskraft. Regeringen skall bestämma vilka trossamfund som kan få bidrag av staten. Om ett samfund får avgiftshjälp skall detta beaktas vid fördelningen av statsbidrag.

Svenska kyrkans skyldigheter att vidta beredskapsförberedelser i fråga om begravningsverksamheten och förvaltningen av de kyrkliga kulturminnena föreslås vara offentligt reglerade även i framtiden.

Lagförslagen avses i huvudsak träda i kraft den 1 januari 2000.

Utskottet tillstyrker propositionen och avstyrker samtliga tre motioner. Tre reservationer (kd resp. mp) och ett särskilt yttrande (v) har avgetts.

Propositionen

1998/1999:124, vari yrkas att riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om stöd till trossamfund,
2. lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370),
4. lag om ändring i förvaltningsprocesslagen (1971:291),
5. lag om ändring i skadeståndslagen (1972:207),
6. lag om ändring i lagen (1974:174) om identitetsbeteckning för juridiska personer m.fl.,

1 Riksdagen 1999/2000. 4 saml KU5

Rättelse: s. 13 rad 20 står: 2 Rättat till: 4

7. lag om ändring i lagen (1975:689) om tystnadsplikt för vissa tolkar och översättare,
8. lag om ändring i lagen (1975:1132) om förvärv av hyresfastighet m.m.,
9. lag om ändring i lagen (1976:633) om kungörande av lagar och andra författningar,
10. lag om ändring i förvaltningslagen (1986:223),
11. lag om ändring i lagen (1988:97) om förfarandet hos kommunerna, förvaltningsmyndigheterna och domstolarna under krig eller krigsfara m.m.,
12. lag om ändring i lagen (1988:950) om kulturminnen m.m.,
14. lag om ändring i begravningslagen (1990:1144),
15. lag om ändring i lagen (1990:1536) om folkbokföringsregister,
16. lag om ändring i lagen (1992:889) om den officiella statistiken,
17. lag om ändring i lagen (1992:1403) om totalförsvar och höjd beredskap,
18. lag om ändring i lagen (1994:261) om fullmaktsanställning,
19. lag om ändring i lagen (1994:693) om rätt för kommuner, landsting och kyrkliga kommuner att lämna internationell katastrofhjälp och annat bistånd,
20. lag om ändring i lagen (1994:1720) om civilt försvar,
21. lag om ändring i lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt,
22. lag om ändring i lagen (1994:1811) om disciplinansvar inom totalförsvaret, m.m.,
23. lag om ändring i säkerhetsskyddslagen (1996:627),
24. lag om ändring i lagen (1997:158) om röstlängdsregister,
26. lag om ändring i lagen (1997:998) om ändring i lagen (1995:743) om aviseringsregister,
27. lag om ändring i lagen (1998:938) om behandling av personuppgifter om totalförsvarspliktiga,
28. lag om ändring i lagen (1998:1593) om trossamfund,
29. lag om ändring i lagen (1999:291) om avgift till registrerat trossamfund,
30. lag om ändring i lagen (1999:301) om ändring i sekretesslagen (1980:100), såvitt avser 13 kap. 4 §
31. lag om ändring i lagen (1999:640) om ändring i mervärdesskattelagen (1994:200).

Dessa lagförslag finns i *bilaga 1*. Propositionen innehåller därutöver tre lagförslag som har överlämnats till finansutskottet (2.13), och skatteutskottet (2.3 och 2.25). Vidare har delar av ett lagförslag (2.30) överlämnats till kulturutskottet.

Motionerna

Motioner som väckts med anledning av propositionen

1999/2000:K1 av Ingvar Svensson m.fl. (kd), vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om de grundläggande principer enligt vilka bidragsfrågor skall prövas,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att ett gemensamt råd/forum skall inrättas,

3. att riksdagen beslutar om en övergångsbestämmelse som innebär att trossamfundet kan komma in i uppbördssystemet tidigare än år 2001.

1999/2000:K2 av Per Lager m.fl. (mp), vari yrkas att riksdagen beslutar om sådan ändring i relevant lagstiftning att Svenska kyrkan och andra trossamfund/föreningar själva ansvarar för uppbörden av eventuella avgifter.

Motion från allmänna motionstiden

1999/2000:K306 av Carina Hägg (s), vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vikten av att värna begravningstraditionen.

Yttranden från andra utskott

På konstitutionsutskottets begäran har kulturutskottet och försvarsutskottet yttrat sig ärendet. Yttrandena – 1999/2000:KrU3y och 1999/2000:FöU1y – finns i *bilagorna 2 och 3*.

Utskottet

Bidrag till andra trossamfund än Svenska kyrkan

Bakgrund

Riksdagen beslutade år 1971 om bidrag till församlingar inom andra kristna trossamfund än Svenska kyrkan. Syftet med bidraget borde enligt kulturutskottet (bet. KrU 1971:15) vara att öka förutsättningarna för ekonomiskt svaga församlingar att hålla lokaler samt erbjuda religiös service i form av gudstjänst, själavård och liknande. Efter hand har kretsen av de som kan erhålla bidrag utökats med bl.a. Romersk-katolska kyrkan, de judiska församlingarna, vissa protestantiska och ortodoxa kyrkor samt islamiska församlingar.

Statsbidraget fördelas av en statlig myndighet, Samarbetsnämnden för statsbidrag till trossamfund, enligt förordningen (1989:271) om statsbidrag till andra trossamfund än Svenska kyrkan. Statsbidrag kan lämnas för religiös verksamhet och till lokaler för religiös verksamhet samt till teologiska seminarier m.m. Bidrag kan endast lämnas till de samfund som finns angivna i förordningen eller genom associering samverkar med något av dessa samfund. I Samarbetsnämnden är de samfund och samverkande organ som enligt förordningen kan komma i fråga för statsbidrag representerade. Anslaget för 1999 uppgår till 55,7 miljoner kronor, varav Samarbetsnämnden fördelar 52,8 miljoner kronor.

I propositionen framhålls att statens stöd till trossamfund kommer att ges i två skilda former: dels som statsbidrag, dels som avgiftshjälp.

Enligt regeringsformen är det en uppgift för det allmänna att främja bl.a. religiösa minoriteters möjligheter att behålla och utveckla ett eget kultur- och samfundsliv. Trossamfunden är generellt sett samhällsnyttiga organisationer som medverkar i den ständigt pågående normbildningsprocessen, som är nödvändig för att upprätthålla och stärka de grundläggande värderingar som vårt samhälle vilar på. När Svenska kyrkan enligt 16 § lagen (1998:1593) om trossamfund får kostnadsfri avgiftshjälp bör staten av likställighetsskäl stödja de andra trossamfunden.

Regeringen föreslår att det stiftas en särskild lag med föreskrifter om stöd till trossamfund, vari anges de grundläggande principerna för bidragsfördelningen. I lagen anges att målet för stödet skall vara att bidra till att skapa förutsättningar för trossamfunden att bedriva en aktiv och långsiktigt inriktad religiös verksamhet i form av gudstjänst, själavård, undervisning och omsorg. Större delen av bidraget bör ges i form av organisationsbidrag. Enligt lagförslaget får statsbidrag lämnas endast till ett trossamfund som bidrar till att upprätthålla och stärka de grundläggande värderingar som samhället vilar på och är stabilt och har egen livskraft. Regeringen bestämmer enligt förslaget vilka trossamfund som kan få statsbidrag. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om fördelning av statsbidrag. Hur fördelningen av bidragen skall göras i det enskilda fallet bör regeringen liksom i dag kunna delegera till ett särskilt fördelningsorgan.

Samarbetsnämnden för statsbidrag till trossamfund bör även i fortsättningen fördela statsbidraget till trossamfunden. Till nämnden bör det knytas ett råd för dryftande av gemensamma frågor av intresse för kretsen av bidragsberättigade trossamfund. Det finns enligt regeringen därutöver ett behov av ett särskilt forum med uppgift att vara ett kontaktorgan för diskussion av övergripande gemensamma frågor av intresse både för staten och samfunden. Inrättandet av ett sådant forum bör därför övervägas.

Vid fördelning av statsbidrag skall det beaktas om trossamfundet får statlig hjälp med att bestämma, debitera, redovisa och ta in avgifter.

Motionen

Ingvar Svensson m.fl. (kd) tar i motion K1 upp frågan om de grundläggande principerna för statsbidrag. Motionärerna framhåller att det varit önskvärt att regeringen varit tydligare när det gäller kriteriet "bidrar till att upprätthålla och stärka de grundläggande värderingar som samhället vilar på" och i fråga om när regeringen anser sig kunna vägra lämna ett bidrag. Motionärerna utgår ifrån att de kriterier som ställs upp inte strider mot de stora andliga traditionerna och världsreligionerna. En inblandning i samfundens gudstjänstordning vore enligt motionen mycket olycklig. Detta bör ges regeringen till känna (yrkande 1).

Motionärerna anser vidare att det till Samarbetsnämnden för statsbidrag till trossamfund bör knytas ett sådant råd som enligt propositionen bör övervägas för dryftande av gemensamma frågor av intresse både för kretsen bidragsberättigade trossamfund och staten, och för att vara ett kontaktorgan för diskussion av gemensamma frågor av intresse för staten och trossamfunden. Samfunden bör erbjudas möjlighet att ingå i ett sådant råd, där exempelvis frågor om samhällets värdegrund och hur denna skall styrkas bör kunna dryftas. Riksdagen bör hos regeringen begära förslag till åtgärder för att inrätta ett gemensamt råd/forum (yrkande 2).

Yttrande från kulturutskottet

Kulturskottet föreslår att konstitutionsutskottet hemställer att riksdagen antar den föreslagna lagen om stöd till trossamfund.

Kulturutskottet konstaterar att regeringen i propositionen understryker att de krav som ställs upp främst bör vara av formell natur. Regeringen understryker dock att det också bör ske en prövning av hur trossamfundet förhåller sig till samhällets grundläggande värderingar. Detta får enligt regeringens uppfattning inte innebära att det sker någon närmare prövning och värdering av samfundets lära i förhållande till samhällets gemensamma värdegrund. Regeringen utvecklar sin syn på vad som bör menas med att ”bidra till att upprätthålla och stärka samhällets grundläggande värderingar”. Därvid nämns bl.a. att trossamfunden bör motverka alla former av rasism och andra typer av diskriminering och motverka våld och brutalitet. Samfunden bör också verka för jämställdhet mellan kvinnor och män och för att dess medlemmar och betjänade vägleds av etiska principer som är förenliga med samhällets grundläggande demokratiska värderingar. Kulturutskottet anser att motionärernas önskemål att bidragskraven inte får innebära en inblandning i samfundens gudstjänstordning är tillgodosett genom regeringens uttalande att de krav som nämnts och exemplifierats i propositionen inte innebär något krav på att samfundets lära eller åskådning skall utformas i demokratisk ordning. Kulturutskottet framhåller vad som sägs i propositionen att det inte bör krävas att beslutsprocessen i samfundet vid utseendet av exempelvis präster skall vila på demokratisk grund. Kulturutskottet anser att det inte är nödvändigt att riksdagen gör något ytterligare förtydligande i frågan, varför motionen K1 yrkande 1 bör avstyrkas av konstitutionsutskottet.

Kulturutskottet anser också att yrkande 2 i motionen bör avstyrkas. Riksdagen bör enligt kulturutskottet inte uttala sig om i vilka former som kontakterna mellan staten och trossamfunden bör bedrivas. Kulturutskottet förutsätter att regeringen och samfunden efter en tids erfarenheter av den form för samverkan som väljs diskuterar om det behöver göras några ändringar.

Konstitutionsutskottets bedömning

I frågan om grundläggande principer för fördelningen av statsbidrag har regeringen understrukit att de krav som uppställs främst bör vara av formell natur. Det förhållandet att det också skall ske en prövning av hur trossam-

fundet förhåller sig till samhällets grundläggande värderingar får enligt regeringen inte innebära att det sker någon närmare prövning och värdering av samfundets lära i förhållande till samhällets gemensamma värdegrund. Samfundet bör verka för att dess medlemmar och betjänade vägleds av etiska principer som är förenliga med samhällets grundläggande demokratiska värderingar. Däremot krävs enligt regeringen inte att samfundets lära eller åskådning skall utformas i demokratisk ordning eller att beslutsprocessen vid utseende av exempelvis präster vilar på demokratisk grund.

Konstitutionsutskottet delar kulturutskottets bedömning att motionärernas önskemål om att bidragskraven inte får innebära en inblandning i samfundens gudstjänstordning är tillgodosett genom regeringens uttalande att de krav som nämns och exemplifieras i propositionen inte innebär något krav på att samfundets lära eller åskådning skall utformas i demokratisk ordning eller att beslutsprocessen i samfundet vid utseendet av exempelvis präster skall vila på demokratisk grund. Konstitutionsutskottet avstyrker därför motion K1 (kd) yrkande 1.

Inte heller finns det enligt konstitutionsutskottets mening anledning för riksdagen att göra ett tillkännagivande till regeringen i frågan om ett gemensamt forum för frågor av intresse för både staten och kretsen av bidragsberättigade trossamfund. Konstitutionsutskottet förutsätter därvid liksom kulturutskottet att regeringen och samfunden efter en tids erfarenhet av samverkan tar upp frågan om behovet av förändringar när det gäller formerna för kontakter mellan staten och de bidragsberättigade samfunden. Mot denna bakgrund avstyrker konstitutionsutskottet motion K1 (kd) yrkande 2 och tillstyrker regeringens förslag till lag om stöd till trossamfund, såvitt avser 1–4 §§.

Statlig hjälp vid betalning av avgift till trossamfund

Propositionen

Statens kostnader för avgiftshjälpen bör enligt propositionen räknas av från trossamfundens organisationsbidrag i förhållande till det antal personer vars avgifter tas in med statlig hjälp. Statens kostnader har beräknats till 21 kr per person som omfattas av hjälpen. Även de förberedelsekostnader som uppkommer hos Riksskatteverket och som tidigare beräknats till 75 000 kr per samfund bör räknas av från organisationsbidraget.

Regeringen framhåller att ikraftträdandet av reglerna om avgiftshjälp är beroende av frågan när hela stat–kyrkareformen träder i kraft. Vad som skall gälla har riksdagen redan bestämt genom flera beslut och dessa ställningstaganden ligger givetvis fast. Frågan om när avgiftshjälpen skall börja ges får lösas inom den tidsram som relationsändringen sätter genom närmare kontakter mellan regeringen, berörda myndigheter och intresserade samfund. Innan regeringen beslutar om avgiftshjälp till ett trossamfund bör det stå klart att både principiella och praktiska förutsättningar finns för att medge hjälpen. Att höra Samarbetsnämnden och Riksskatteverket om ansökningarna kan ge regeringen kompletterande underlag för beslutet.

Enligt förslaget till lag om ändring i lagen om trossamfund beslutar regeringen om att ett annat registrerat trossamfund än Svenska kyrkan skall få avgiftshjälp och om hjälpen skall upphöra. Motsvarande bestämmelser i lagen om avgift till registrerat trossamfund upphävs. Avgiftshjälp får lämnas endast till ett trossamfund som bidrar till att upprätthålla och stärka de grundläggande värderingar som samhället vilar på, och är stabilt och har egen livskraft.

Motionerna

I motion K2 av Per Lager m.fl. (mp) begärs att Svenska kyrkan och andra trossamfund själva skall ansvara för uppbörden av avgifter. Motionärerna framhåller att det är svårt göra gränsdragningar i fråga om vad som skall anses vara trossamfund och vad som skall anses utgöra livsåskådningsgrupper och föreningar. Vad kriteriet ”upprätthålla och stärka samhällets grundläggande värderingar” innebär skiftar med tidsandan och personliga utgångspunkter. Konsekvenserna av avgiftshjälpen måste rimligen bli att alla sorters föreningar, som värnar om vårt samhälles grundläggande värderingar skulle kunna känna sig kallade att få del av uppbördshjälpen.

Ingvar Svensson m.fl. (kd) begär i motion K1 däremot att riksdagen beslutar om en övergångsbestämmelse som innebär att trossamfunden kan komma in i uppbördssystemet tidigare än år 2001. Motionärerna hänvisar till att Samarbetsnämnden för statsbidrag till trossamfund och Sveriges Frikyrkoråd har framfört att det är otillfredsställande att enbart Svenska kyrkan får avgiftshjälp före år 2001 och till att Svenska missionsförbundet anser det viktigt från likställighetssynpunkt att avgiftshjälpen börjar tillämpas år 2000 (yrkande 3).

Konstitutionsutskottets bedömning

Riksdagen har vid flera tillfällen tagit ställning för att staten skall biträda Svenska kyrkan och andra trossamfund med uppbörd av avgifter. Redan riksdagens principbeslut år 1995 om ändrade relationer mellan staten och Svenska kyrkan (bet. 1995/96:KU12) innebar ett ställningstagande för en sådan ordning. Riksdagen har därefter den 4 juni 1998 (bet. 1997/98:KU20) och slutligt den 18 november 1998 (bet. 1998/99:KU5) beslutat lagen (1998:1593) om trossamfund, vari föreskrivs att även andra trossamfund än Svenska kyrkan kan beviljas hjälp med att ta in avgifterna. Också våren 1999 tog riksdagen ställning i frågan med anledning av en följdmotion (mp) till propositionen 1998/99:38 (bet. 1998/99:KU18). Vid de senare tillfällena hänvisade utskottet till principbeslutet år 1995. Utskottet gör inte nu någon annan bedömning och avstyrker motion K2 (mp). Utskottet tillstyrker regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1998:1593) om trossamfund och lag om ändring i lagen (1999:291) om avgift till trossamfund samt lag om stöd till trossamfund, såvitt avser 5 §.

Riksdagen har beslutat att stat-kyrkareformen skall träda i kraft den 1 januari år 2000. För att annat trossamfund än Svenska kyrkan skall erhålla hjälp med uppbörd av avgifter krävs enligt lagen om trossamfund, som träder i kraft den 1 januari år 2000, att trossamfundet är registrerat. Enligt förordningen (1999:731) om registrering av trossamfund, som i denna del träder i kraft den 1 januari år 2000, skall Kammarkollegiet avgöra frågor om registrering av trossamfund. Enligt lagen (1998:291) om avgift till registrerat trossamfund, som trätt i kraft den 1 oktober 1999, får regeringen besluta att annat registrerat trossamfund än Svenska kyrkan skall få uppbördshjälp. Enligt denna lag skall vidare trossamfunden varje år senast den 3 december till Riksskatteverket lämna de uppgifter som behövs som underlag för att ta in avgifterna, bl.a. uppgift om vem som har eller anses ha samtyckt till att betala avgift.

Det är enligt utskottets mening angeläget att det i enlighet med principbeslutet uppnås en större likställighet mellan Svenska kyrkan och andra trossamfund i samband med stat-kyrkareformen. Uppgiften att ta in avgiften, som kommer att behandlas som skatt, är emellertid av ingripande karaktär. Det är därför angeläget att genomförandet av den grannliga uppgiften att hjälpa trossamfunden med att ta in avgifter inte hastas fram utan förbereds på ett omsorgsfullt sätt. Riksskatteverket måste för att kunna klara sin uppgift erhålla de uppgifter som behövs för att ta in avgifterna under år 2000 allra senast den 3 december. Dessförinnan krävs ett beslut av regeringen på grundval av registreringar som skall göras inom Kammarkollegiet. Regeringsbeslutet kan kräva känsliga bedömningar i fråga om de förutsättningar som ges i 16 § lagen om trossamfund och i fråga om vilken form av samtycke som krävs i det särskilda fallet. Den tid som återstår före den 3 december 1999 är enligt utskottets bedömning så knapp att det kan ifrågasättas om de beslut som behövs dessförinnan har förutsättningar att bli tillräckligt noggrant beredda. I detta sammanhang kan inte heller bortses från att det kan finnas samfund som ännu inte slutfört sitt förberedelsearbete eftersom de i enlighet med det påpekande som Riksskatteverket gjorde i betänkandet Statlig medverkan vid avgiftsbetalning (SOU 1997:46, s. 105) räknat med att uppbördshjälpen inte kommer att lämnas förrän 2001.

Utskottet anser mot denna bakgrund att övervägande skäl talar för att riksdagen inte beslutar om en sådan övergångsbestämmelse som begärs i motion K1 (kd) yrkande 3. Motionsyrkandet avstyrks följaktligen.

Trossamfunden och totalförsvaret

Propositionen

De kyrkliga kommunerna och myndigheterna omfattas i dag av åtskilliga författningar på försvarsområdet. Detta skall ses mot bakgrund av att Svenska kyrkan är en del av det allmänna, och de kyrkliga organens verksamhet till stor del är författningsreglerad. Beredskapslagstiftningen innebär att bl.a. kyrkliga kommuner och myndigheter är skyldiga att vidta de åtgärder som är nödvändiga för att verksamheten skall kunna bedrivas även under höjd beredskap. Någon motsvarande skyldighet finns inte i fråga om andra

trossamfund än Svenska kyrkan eller den verksamhet som bedrivs av privaträttsliga organ inom Svenska kyrkan.

Enligt regeringens bedömning bör trossamfundens kunnande och insatser uppmärksammas och tas till vara inom totalförsvaret även i framtiden. Särskilt betydelsefulla uppgifter är begravningsverksamhet och andlig vård. Regeringens förslag innebär att lagen (1994:1720) om civilt försvar inte skall vara generellt tillämplig på Svenska kyrkan och dess organisatoriska delar. Deras skyldighet att vidta beredskapsförberedelser i fråga om begravningsverksamheten och de kyrkliga kulturminnena skall dock vara offentlighetsreglerad. I begravningslagen (1990:1144) föreslås två nya paragrafer om skyldigheten för församling att vidta beredskapsförberedelser och om skyldigheten att lämna vissa uppgifter m.m. om krigsfångar och andra skyddade personer. Svenska kyrkans centralstyrelses författningsreglerade ansvar för ledning och samordning av den kyrkliga beredskapen bör upphöra. Överstyrelsen för civil beredskap bör leda och samordna trossamfundens medverkan inom det civila försvaret i enlighet med vad Överstyrelsen kommer överens om med Svenska kyrkan och andra trossamfund. Till Överstyrelsen för civil beredskap bör knytas ett särskilt råd för trossamfundens beredskapsfrågor.

En ny paragraf, 15 a §, föreslås i lagen (1988:950) om kulturminnen m.m., vari föreskrivs att Svenska kyrkan och dess organisatoriska delar skall vidta de beredskapsförberedelser som under höjd beredskap behövs för vård och underhåll av de kyrkliga kulturminnena. Bestämmelserna i lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt som avser utredning om totalförsvarspliktigas personliga förhållanden skall enligt förslaget inte vara tillämpliga på Svenska kyrkan och dess organisatoriska delar. Inte heller skall lagen (1998:938) om behandling av personuppgifter vara tillämplig på dessa organ. Totalförsvarets pliktverk skall kunna besluta om krigsplacering efter framställning från registrerade trossamfund eller organisatoriska delar av sådana samfund. Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer skall få överlämna till registrerade trossamfund eller organisatoriska delar att besluta om ledighet och förmåner. Svenska kyrkan och dess organisatoriska delar skall inte ha rätt att pröva frågor om disciplinansvar eller åtalsanmälan eller om ersättningsskyldighet enligt lagen (1994:1811) om disciplinansvar inom totalförsvaret m.m.

De ändrade relationerna mellan staten och Svenska kyrkan medför att det behöver göras ändringar i ett antal andra lagar inom totalförsvarsområdet, det gäller bl.a. skyldigheten att lämna upplysningar m.m. om krigsfångar i lagen om civilt försvar samt bestämmelser i säkerhetsskyddslagen (1996:627) och lagen (1993:1403) om totalförsvaret och höjd beredskap.

Yttrande från försvarsutskottet

Försvarsutskottet delar regeringens bedömning att trossamfundens kunnande och insatser även i framtiden bör uppmärksammas och tas till vara inom totalförsvaret. Försvarsutskottet anser att den andliga vården – här med innebörden själavård och krishantering – och begravningsverksamheten är särskilt betydelsefulla områden när det gäller trossamfundens medverkan inom totalförsvaret. Försvarsutskottet utgår i fråga om förutsättningarna för trossam-

fundens viktiga verksamhet inom totalförsvaret inte kommer att förändras med anledning av de ändrade relationerna mellan staten och Svenska kyrkan, och har inte något att erinra mot de följdändringar i lagstiftningen inom totalförsvaret som regeringen föreslår med anledning av stat-kyrkareformen.

Yttrande från kulturutskottet

Kulturutskottet har inte något att erinra mot den föreslagna ändringen av kulturminneslagen i fråga om offentligrättslig reglering av Svenska kyrkans och dess organisatoriska delars skyldighet att vidta beredskapsförberedelser för vård och underhåll av de kyrkliga kulturminnena.

Konstitutionsutskottets bedömning

I likhet med försvarsutskottet delar konstitutionsutskottet regeringens bedömning att trossamfundens kunnande och insatser – särskilt när det gäller begravningsverksamheten och den andliga vården – bör uppmärksammas och tas till vara inom totalförsvaret även i framtiden. Konstitutionsutskottet tillstyrker regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1988:950) om kulturminnen m.m., lag om ändring i begravningslagen (1990:1144), lag om ändring i lagen (1992:1403) om totalförsvaret och höjd beredskap, lag om ändring i lagen (1994:1720) om civilt försvar, lag om ändring i lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt, lag om ändring i lagen (1994:1811) om disciplinansvar inom totalförsvaret och lag om ändring i säkerhetsskyddslagen (1996:627).

Följdändringar med anledning av stat-kyrkareformen m.m.

I propositionen föreslås ändringar i en rad lagar. Flera lagändringar innebär att hänvisningar till kyrkliga kommuner och församlingar m.fl. begrepp utgår ur lagtexten och att begreppet registrerat trossamfund införs i vissa lagar. Särbehandlingen av egendom som förvärvats för kyrkliga ändamål utgår ur lagen (1975:1132) om förvärv av hyresfastighet m.m. Den föreslagna ändringen i lagen (1976:633) om kungörande av lagar och andra författningar innebär att Svenska kyrkans författningssamling inte längre omfattas av föreskrifterna. Den föreslagna ändringen i lagen (1992:889) om den officiella statistiken innebär att den uppgiftsskyldighet, som i dag gäller för kyrkliga kommuner, i avvaktan på resultatet av en översyn förs över på Svenska kyrkans organisatoriska delar. – De föreslagna ändringarna i lagen (1999:291) om avgift till registrerat trossamfund och lagen (1998:1593) om trossamfund innebär bl.a. att begreppet ”beräkning” (av avgift) ändras till ”bestämmande” för att överensstämma med de begrepp som används i skattebetalningslagen.

Ett av ändringsförslagen gäller 1 § lagen (1990:659) om särskild löneskatt på vissa förvärvsinkomster (2.13). Detta förslag har överlämnats till finansutskottet för behandling i samband med proposition 1999/2000:1, där det ingår ett förslag till ändring av samma paragraf. Två av lagförslagen omfattar

paragrafer som behandlas av skatteutskottet i samband med behandlingen av proposition 1999/2000:2 Inkomstskattelagen. Det gäller förslaget till lag om ändring i lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m.m. (2.3) samt förslaget till lag om ändring i skattebetalningslagen (1997:483) (2.25). Dessa lagförslag har överlämnas till skatteutskottet.

I proposition 1998/99:107 En idrottspolitik för 2000-talet – folkhälsa, folk- rörelse och underhållning föreslås en ändring i bilagan till sekretesslagen. Propositionen behandlas av kulturutskottet, och den nu föreslagna ändringen i sekretesslagens bilaga har överlämnas dit.

Utskottet tillstyrker samtliga kvarvarande lagförslag och anser att de lagför- slag som överlämnats till andra utskott bör tillstyrkas av dessa utskott.

När det gäller förslaget till lag om ändring i kommunalskattelagen (2.2) bör ikraftträdandet dock bestämmas till den 31 december 1999 i stället för den 1 januari 2000. Kommunalskattelagen avses nämligen upphöra att gälla den 1 januari 2000 men skall alltjämt tillämpas såvitt avser 2001 och tidigare års taxeringar.

Begravningstraditionen

Motionen

Carina Hägg (s) framhåller i motion 1999/2000:K306 från allmänna motions- tiden vikten av att värna begravningsstraditionen. I motionen understryks att en utveckling mot att allt fler avlidna jordas utan ceremonier inte är värdig de avlidna och inte heller det samhälle vi önskar. Det blir allt vanligare att av- lidna begravs utan begravningsceremoni, gudstjänst eller utan att någon tar avsked. Det får enligt motionen inte vara en kostnadsfråga att låta någon eller några ur personalen vid vårdhem ta avsked av en vårdtagare.

Utskottets bedömning

Utskottet delar motionärens uppfattning att det finns ett stort värde i begravningsstraditionerna. En utveckling mot att fler avlidna, som inte uttryckt önskemål om det, begravs utan avskedstagande och ceremonier är inte önskvärd. Ansvaret för begravningsarna och för de begravningskostnader det här är fråga om vilar dock i första hand på den avlidnes dödsbo. Utskottet är inte nu berett att ställa sig bakom en lösning som skulle innebära att det allmänna ges ett utökat ansvar för dessa kostnader eller för att begravningsceremonier kommer till stånd. Mot denna bakgrund anser utskottet inte att riksdagen bör göra ett sådant tillkännagivande till regeringen som begärs i motionen. Motion K306 (s) avstyrks följaktligen.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *bidrag till andra trossamfund än Svenska kyrkan* att riksdagen antar regeringens i *bilaga 1* intagna förslag till lag om stöd till trossamfund, såvitt avser 1–4 §§,

2. beträffande *fördelningen av stödet m.m.*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:K1 yrkandena 1 och 2,

res. 1 (kd)

3. beträffande *lagen om trossamfund*
att riksdagen i den ordning som anges i punkt 9 första stycket övergångsbestämmelserna till regeringsformen och med avslag på motion 1999/2000:K2 i denna del antar regeringens i *bilaga 1* intagna förslag till lag om ändring i lagen (1998:1593) om trossamfund med den ändringen att kommatecknet efter orden "Regeringen beslutar" i det nya andra stycket i 16 § utgår och det påföljande ordet "om" ersätts med ordet "att",

res. 2 (mp)

4. beträffande *statlig hjälp med betalning av avgift till trossamfund*
att riksdagen med avslag på motion 1999/2000:K2 i denna del antar regeringens förslag till

- a) lag om ändring i lagen (1999:291) om avgift till registrerat trossamfund,
- b) lag om stöd till trossamfund, såvitt avser 5 §.

res. 2 (mp)

5. beträffande *övergångsreglering av uppbördshjälpen*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:K1 yrkande 3

res. 3 (kd)

6. beträffande *propositionen i övrigt*
att riksdagen antar regeringens i *bilaga 1* intagna förslag till
- a) lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370), med den ändringen att tidpunkten för ikraftträdandet bestäms till den 31 december 1999,
 - b) lag om ändring i förvaltningsprocesslagen (1971:291),
 - c) lag om ändring i skadeståndslagen (1972:207),
 - d) lag om ändring i lagen (1974:174) om identitetsbeteckning för juridiska personer m.fl.,
 - e) lag om ändring i lagen (1975:689) om tystnadsplikt för vissa tolkar och översättare,
 - f) lag om ändring i lagen (1975:1132) om förvärv av hyresfastigheter m.m.,
 - g) lag om ändring i lagen (1976:633) om kungörande av lagar och andra författningar,
 - h) lag om ändring i förvaltningslagen (1986:223),
 - i) lag om ändring i lagen (1988:97) om förfarandet hos kommunerna, förvaltningsmyndigheterna och domstolarna under krig och krigsfara m.m.,
 - j) lag om ändring i lagen (1988:950) om kulturminnen m.m.,
 - k) lag om ändring i begravningslagen (1990:1144),
 - l) lag om ändring i lagen (1990:1536) om folkbokföringsregister,
 - m) lag om ändring i lagen (1992:889) om den officiella statistiken,
 - n) lag om ändring i lagen (1992:1403) om totalförsvaret och höjd beredskap,
 - o) lag om ändring i lagen (1994:261) om fullmaktsanställning

- p) lag om ändring i lagen (1994:693) om rätt för kommuner, landsting och kyrkliga kommuner att lämna internationell katastrofhjälp och annat bistånd,
- q) lag om ändring i lagen (1994:1720) om civilt försvar,
- r) lag om ändring i lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt,
- s) lag om ändring i lagen (1994:1811) om disciplinansvar inom totalförsvaret m.m.,
- t) lag om ändring i säkerhetsskyddslagen (1996:627),
- u) lag om ändring i lagen (1997:158) om röstlängdsregister,
- v) lag om ändring i lagen (1997:998) om ändring i lagen (1995:743) om aviseringsregister,
- x) lag om ändring i lagen (1998:938) om behandling av personuppgifter om totalförsvarspliktiga,
- y) lag om ändring i lagen (1999:301) om ändring i sekretesslagen (1980:100), såvitt avser 13 kap. 4 §,
- z) lag om ändring i lagen (1999:640) om ändring i mervärdesskattelagen (1994:200),

7. beträffande *begravningstraditionerna*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:K306.

Stockholm den 4 november 1999

På konstitutionsutskottets vägnar

Göran Magnusson

I beslutet har deltagit: Göran Magnusson (s), Pär Axel Sahlberg (s), Kenneth Kvist (v), Ingvar Svensson (kd), Jerry Martinger (m), Mats Berglind (s), Inger René (m), Kerstin Kristiansson (s), Tommy Waidelich (s), Mats Einarsson (v), Björn von der Esch (kd), Nils Fredrik Aurelius (m), Per Lager (mp), Åsa Torstensson (c), Helena Bargholtz (fp), Britt-Marie Lindkvist (s) och Karin Enström (m).

Reservationer

1. Fördelningen av stödet m.m.(mom. 2)

Ingvar Svensson (kd) och Björn von der Esch (kd) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 6 börjar med ”Konstitutionsutskottet delar” och slutar med ”såvitt avser 1–4 §§” bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att det behövs ett förtydligande när det gäller de grundläggande principerna för prövningen av bidragsfrågor. Målet för statsbidraget är visserligen välformulerat i propositionen och överensstämmer väl med trossamfundens egen syn på vad som är viktigt. Det är emellertid angeläget att det tydligare anges när ett samfund kan nekas bidrag. Utskottet vill också understryka att de kriterier som nu ställs upp för statsbidrag inte får tillämpas

så att det strider mot de stora andliga traditionerna och världsreligionerna eller så att det innebär en inblandning i samfundens gudstjänstordning.

Utskottet anser vidare att staten bör erbjuda trossamfundet att ingå i ett sådant gemensamt råd för dryftande av gemensamma frågor som nämns i propositionen. Detta råd bör enligt utskottets mening också få funktionen av ett forum för diskussion av övergripande gemensamma frågor, t.ex. frågor om samhällets värdegrund och hur denna kan stärkas. Det bör således inte inrättas två skilda organ för dessa ändamål. Vad utskottet anfört bör med bifall till motion K1 yrkandena 1 och 2 ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *fördelningen av stödet m.m.*

att riksdagen med bifall motion 1999/2000:K1 yrkandena 1 och 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

2. Lagen om trossamfund och statlig hjälp vid betalning av avgift till trossamfund (mom. 3 och 4)

Per Lager (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 7 börjar med "Riksdagen har vid" och slutar med "såvitt avser 5 §" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att inget trossamfund bör få statens hjälp med att ta in avgifter. Det är enligt utskottets mening inte möjligt att ange var gränsen går för vad som skall anses utgöra trossamfund å ena sidan och livsåskådningsgrupper och föreningar å andra sidan. Om det utgår hjälp till vissa föreningar som betecknas som trossamfund finns det en risk för att alla sorters föreningar som värnar om vårt samhälles grundläggande värderingar kan känna sig kallade att få statens uppbördshjälp. Enligt utskottets mening bör den statliga uppbördshjälpen inte genomföras och de bestämmelser som beslutats i detta avseende bör upphävas. Motion K2 tillstyrks.

dels att utskottets hemställan under 3 och 4 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *lagen om trossamfund*

att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:K2 i denna del avslår regeringens i *bilaga 1* intagna förslag till lag om ändring i lagen (1998:1593) om trossamfund

4. beträffande *statlig hjälp vid betalning av avgift till trossamfund*

att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:K2 i denna del

dels avslår regeringens i *bilaga 1* intagna förslag till lag om stöd till trossamfund, såvitt avser 5 §, samt lag om ändring i lagen (1999:291) om avgift till registrerat trossamfund,

dels antar i *bilaga 4* intagna lagförslag.

Ingvar Svensson (kd) och Björn von der Esch (kd) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 8 börjar med "Riksdagen har beslutat" och slutar med "avstyrks följaktligen" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att det är angeläget att andra trossamfund likställs med Svenska kyrkan i samband med relationsändringen den 1 januari 2000. Det kan inte anses vara en tillfredsställande ordning att Svenska kyrkan får avgiftshjälp från den tidpunkten medan andra trossamfund får vänta till år 2001. Utskottet förordar därför att det införs ett tillägg till övergångsbestämmelsen i lagen om trossamfund som föreskriver att lagen gäller även före den 1 januari 2000 i fråga om åtgärder som behövs för att lagen i sin helhet skall kunna tillämpas fr. o. m. den dagen.

dels att utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

5. beträffande *övergångsreglering av uppbördshjälpen*
att riksdagen med anledning av propositionen och med bifall till motion 1999/2000:K1 yrkande 3 i den ordning som anges i punkt 9 första stycket övergångsbestämmelserna till regeringsformen beslutar att punkt 1 övergångsbestämmelserna till lagen (1998:1593) om trossamfund kompletteras med orden "och gäller dessförinnan i fråga om åtgärder som behövs för att lagen i sin helhet skall kunna tillämpas från och med den dagen".

Särskilt yttrande

Statlig hjälp vid betalning av avgift till trossamfund

Kenneth Kvist (v) och Mats Einarsson (v) anför:

Vänsterpartiet har tidigare i motioner uttryckt uppfattningen att såväl Svenska kyrkan som andra religiösa samfund själva bör svara för uppbörden av sina medlemsavgifter. Inlemmandet av självständiga privaträttsliga organisationer i ett statligt administrerat uppbördssystem är enligt vår uppfattning inte förenligt med grundtankarna bakom skiljandet av kyrkan från staten. Vi vidhåller denna ståndpunkt och vi delar alltså den uppfattning som uttrycks i motion K2 av Per Lager m.fl. (mp). Samtidigt kan vi konstatera att riksdagen tidigare i övergripande principbeslut avvisat Vänsterpartiets förslag i detta avseende och vi har därför i detta sammanhang avstått från en upprepning av tidigare motionsyrkanden. Detta förhindrar givetvis inte att det vid en senare tidpunkt kan finnas skäl att åter väcka frågan om relationen mellan staten och de religiösa samfunden.

1 Förslag till lag om stöd till trossamfund

8 Förslag till lag om ändring i lagen (1975:1132) om förvärv av
hyresfastighet m.m.

1999/2000:KU5
Bilaga 2

11 Förslag till lag om ändring i lagen (1988:97) om förfarandet hos kommunerna, förvaltningsmyndigheterna och domstolarna under krig eller krigsfara m.m.

1999/2000:KU5
Bilaga 2

19 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:693) om rätt för kommuner, landsting och kyrkliga kommuner att lämna internationell katastrofhjälp och annat bistånd

1999/2000:KU5
Bilaga 2

26 Förslag till lag om ändring i lagen (1997:998) om ändring i lagen (1995:743) om aviseringsregister

1999/2000:KU5
Bilaga 2

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1999:000*) om avgift till registrerat trossamfund

dels att 2 § skall upphöra att gälla,

dels att nuvarande 3—10 §§ skall betecknas 2—9 §§,

dels att 1 § samt de nya 4—6 och 8 §§ skall ha följande lydelse.

*Numera (1999:291)

30 Förslag till lag om ändring i lagen (1999:000*) om ändring i sekretesslagen (1980:100)

1999/2000:KU5
Bilaga 2

Härigenom föreskrivs att 13 kap. 4 § och bilagan till sekretesslagen (1980:100) i stället för deras lydelse enligt lagen (1999:000*) om ändring i nämnda lag skall ha följande lydelse.

* Numera 1999:301

31 Förslag till lag om ändring i lagen (1999:000*) om ändring i
mervärdesskattelagen (1994:200)

1999/2000:KU5
Bilaga 2

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 23 § mervärdesskattelagen (1994:200) i
stället för dess lydelse enligt lagen (1999:000*) om ändring i nämnda lag
skall ha följande lydelse.

*Lydelse enligt prop. 1998/99:69*** *Föreslagen lydelse*

* Numera 1999:640
* Nuvarande lydelse

Staten och trossamfunden – statens stöd till andra trossamfund än Svenska kyrkan, m.m.

Till konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet har den 27 maj 1999 beslutat att bereda kulturutskottet tillfälle att avge yttrande över proposition 1998/99:124 Staten och trossamfunden – stöd, medverkan inom totalförsvaret, m.m. jämte eventuella motioner.

Kulturutskottet yttrar sig i det följande över propositionen i vad avser avsnitt 4 Statens stöd till andra trossamfund än Svenska kyrkan och motion 1999/2000:K1 (kd) yrkandena 1 och 2 samt avsnitt 5.3 Offentlighetsreglering av trossamfundens beredskapsförberedelser m.m.

Utskottet

Riksdagens principbeslut år 1995 om ändrade relationer mellan staten och Svenska kyrkan fr.o.m. den 1 januari 2000 (prop. 1995/96:80, bet. 1995/96:KU12, rskr. 1995/96:84) har följts av fyra propositioner i olika frågor som hör samman med principbeslutet. Kulturutskottet yttrade sig över delar av den tredje propositionen 1998/99:38 Staten och trossamfunden – begravningsverksamheten, kulturminnena, personalen, avgiftsbetalningen, m.m. (yttr. 1998/99:KrU3y). Utskottet yttrar sig i det följande över delar av den fjärde, nu aktuella, propositionen 1998/99:124 Staten och trossamfunden – stöd, medverkan inom totalförsvaret, m.m.

Statens stöd till andra trossamfund än Svenska kyrkan (avsnitt 4)

Det nuvarande statsbidraget till trossamfunden (avsnitt 4.2)

I propositionen redovisas att det nuvarande statsbidraget till trossamfunden har sin upprinnelse i ett riksdagsbeslut år 1971.

Vid 1971 års riksmöte föreslog kulturutskottet med anledning av motionsyrkanden (s resp. c) att riksdagen skulle anvisa 2 miljoner kronor under ett anslag benämnt Bidrag till fria kristna samfund m.m. (bet. KrU 1971:15). Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 1971:207). Kulturutskottet uttalade att syftet med bidraget skulle vara att öka förutsättningarna för ekonomiskt svaga församlingar att hålla lokaler samt erbjuda religiös service i form av gudstjänst, själavård och liknande.

Frågor om statsbidrag till trossamfunden har alltsedan riksdagsbeslutet år 1971 tillhört kulturutskottets beredningsområde. Under åren har kretsen av statsbidragsberättigade samfund ökat. Bidraget fördelas av den statliga myndigheten Samarbetsnämnden för statsbidrag till trossamfund. Bidraget förde-

las enligt förordningen (1989:271) om statsbidrag till andra trossamfund än Svenska kyrkan. Riksdagen har för budgetåret 1999 anvisat 55,7 miljoner kronor under ett anslag benämnt Stöd till trossamfund (prop. 1998/99:1 utgiftsområde 17, bet. 1998/99:KrU1, rskr. 1998/99:58). Nämnden fördelar 52,8 miljoner kronor, medan 2,9 miljoner kronor står till regeringens disposition bl.a. för visst bidrag till Svenska kyrkan. I budgetpropositionen för år 2000 beräknar regeringen ett minskat medelsbehov under anslaget beroende på de ändrade relationerna mellan staten och Svenska kyrkan. Regeringen föreslår riksdagen att anvisa 53,2 miljoner kronor. Anslagsfrågan kommer att behandlas i kulturutskottets betänkande 1999/2000:KrU1.

Motiv för stöd (avsnitt 4.3)

Regeringen bedömer i propositionen att det finns flera motiv för att staten skall stödja trossamfunden. Det främsta stödmotivet är att samfunden generellt sett är samhällsnyttiga organisationer som medverkar i den ständigt pågående normbildningsprocessen och att denna process är nödvändig för att upprätthålla och stärka de grundläggande värderingar som vårt samhälle vilar på. Av likställighetskäl bör de dessutom kunna få sådant statligt stöd i form av kostnadsfri avgiftshjälp som Svenska kyrkan får. Regeringen påminner om att det enligt regeringsformen är en uppgift för det allmänna att främja bl.a. religiösa minoriteters möjligheter att behålla och utveckla ett eget samfundsliv (1 kap. 2 § fjärde stycket).

Det framtida stödet till trossamfunden (avsnitt 4.4)

Mot bakgrund av de anförda motiven för stöd till trossamfunden (avsnitt 4.3) föreslår regeringen att riksdagen antar ett i propositionen framlagt förslag till lag om stöd till trossamfund (avsnitten 2.1, 4.4 och 8.1).

Regeringen föreslår (avsnitt 4.4.1) att målet för stödet till trossamfunden skall vara att bidra till att skapa förutsättningar för trossamfunden att bedriva en aktiv och långsiktigt inriktad religiös verksamhet i form av gudstjänst, själavård, undervisning och omsorg (2 § lagförslaget).

Statsbidrag skall enligt regeringens förslag (avsnitt 4.4.2) få lämnas endast till ett trossamfund som bidrar till att upprätthålla och stärka de grundläggande värderingar som samhället vilar på och som är stabilt och har egen livskraft (3 § lagförslaget).

I motion 1999/2000:K1 (kd) hemställs om ett tillkännagivande om de grundläggande principer enligt vilka bidragsfrågor skall prövas (yrkande 1). Motionärerna anför att målet för statsbidraget är väl formulerat och stämmer väl överens med trossamfundens egen syn på vad som är viktigt. Dock anser motionärerna att det tydligare borde anges när ett samfund kan nekas bidrag. De kriterier som nu ställs upp får inte strida mot de stora andliga traditionerna och världsreligionerna. En inblandning i samfundens gudstjänstordning vore mycket olycklig.

Utskottet konstaterar att regeringen i propositionen understryker att de krav som ställs upp främst bör vara av formell natur. Regeringen understry-

ker dock att det också bör ske en prövning av hur trossamfundet förhåller sig till samhällets grundläggande värderingar. Detta får enligt regeringens uppfattning inte innebära att det sker någon närmare prövning och värdering av samfundets lära i förhållande till samhällets gemensamma värdegrund. Regeringen utvecklar sin syn på vad som bör menas med att "bidra till att upprätthålla och stärka samhällets grundläggande värderingar". Därvid nämns bl.a. att trossamfunden bör motverka alla former av rasism och andra typer av diskriminering och motverka våld och brutalitet. Samfunden bör också verka för jämställdhet mellan kvinnor och män och för att deras medlemmar och betjänade vägleds av etiska principer som är förenliga med samhällets grundläggande demokratiska värderingar.

Utskottet anser att motionärernas önskemål om att bidragskraven inte får innebära en inblandning i samfundens gudstjänstordning är tillgodosett genom regeringens uttalande att de krav som nämnts och exemplifierats i propositionen inte innebär något krav på att samfundets lära eller åskådning skall utformas i demokratisk ordning. Utskottet vill också framhålla vad som sägs i propositionen att det inte bör krävas att beslutprocessen i samfundet vid utseendet av exempelvis präster skall vila på demokratisk grund. Utskottet anser att det inte är nödvändigt att riksdagen gör något ytterligare förtydligande i frågan, varför motionens yrkande 1 bör avstyrkas av konstitutionsutskottet.

I propositionen (avsnitt 4.4.3) föreslås att det är regeringen som skall bestämma vilka trossamfund som kan få statsbidrag och att regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer skall få meddela föreskrifter för fördelning av statsbidrag. Vidare skall det vid fördelningen av statsbidraget beaktas om trossamfundet får hjälp med att bestämma, debitera, redovisa och ta in avgifter (4 § lagförslaget). Regeringen nämner i detta sammanhang att den anser att Samarbetsnämnden för statsbidrag till trossamfund även i fortsättningen bör fördela statsbidraget (avsnitt 4.4.4).

Regeringen anser att det bör knytas ett råd till Samarbetsnämnden för statsbidrag till trossamfund för dryftande av gemensamma frågor av intresse för kretsen av bidragsberättigade trossamfund. Vidare bör övervägas om ett särskilt forum skall inrättas, vilket kan fungera som ett kontaktorgan mellan staten och samfunden för diskussion av övergripande gemensamma frågor (avsnitt 4.4.4).

Enligt motion 1999/2000:K1 (kd) bör staten lämna erbjudande till samfundet att ingå i ett sådant gemensamt råd som nämns i propositionen. Rådet bör samtidigt utgöra ett forum för diskussion av övergripande gemensamma frågor, t.ex. frågor om samhällets värdegrund och hur denna kan stärkas (yrkande 2).

Utskottet anser att riksdagen inte bör uttala sig om i vilka olika former som kontakterna mellan staten och samfunden bör bedrivas. Utskottet förutsätter att regeringen och samfunden efter en tids erfarenheter av den form för samverkan som väljs diskuterar om det behöver göras några ändringar. Mot denna bakgrund föreslår utskottet att konstitutionsutskottet avstyrker motionens yrkande 2.

Lagen om stöd till trossamfund föreslås träda i kraft den 1 januari 2000 (avsnitt 7.4).

1999/2000:KU5
Bilaga 2

Med hänvisning till det anförda föreslår kulturutskottet att konstitutionsutskottet hemställer att riksdagen antar den föreslagna lagen om stöd till trossamfund.

Övrigt

Kulturutskottet har inte något att erinra mot den föreslagna ändringen av lagen (1988:950) om kulturminnen m.m. (kulturminneslagen) i fråga om offentligrättslig reglering av Svenska kyrkans och dess organisatoriska delars skyldighet att vidta beredskapsförberedelser för vård och underhåll av de kyrkliga kulturminnena (avsnitten 2.12 och 5.3).

Stockholm den 19 oktober 1999

På kulturutskottets vägnar

Inger Davidson

I beslutet har deltagit: Inger Davidson (kd), Åke Gustavsson (s), Agneta Ringman (s), Charlotta L Bjälkebring (v), Lennart Fridén (m), Eva Arvidsson (s), Paavo Vallius (s), Lars Wegendal (s), Peter Pedersen (v), Roy Hansson (m), Ewa Larsson (mp), Birgitta Sellén (c), Lennart Kollmats (fp), Hillevi Larsson (s), Anne-Katrine Dunker (m) och Gunilla Tjernberg (kd).

Avvikande meningar

1. Förutsättningar för stöd till trossamfund

Inger Davidson och Gunilla Tjernberg (båda kd) anser att den del av utskottets yttrande under rubriken Det framtida stödet till trossamfund (avsnitt 4.4) som börjar med "Utskottet konstaterar" och slutar med "av konstitutionsutskottet" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att konstitutionsutskottet bör föreslå riksdagen att i enlighet med motion K1 (kd) yrkande 1 göra ett förtydligande när det gäller de grundläggande principer enligt vilka bidragsfrågor skall prövas. Enligt utskottets mening är målet för statsbidraget väl formulerat i propositionen och stämmer väl överens med trossamfundens egen syn på vad som är viktigt. Det bör emellertid tydligare anges när ett samfund kan nekans bidrag. De kriterier som nu ställs upp för statsbidrag får enligt utskottets mening inte strida mot de stora andliga traditionerna och världsreligionerna och inte heller innebära en inblandning i samfundens gudstjänstordning.

2. Ett råd knutet till Samarbetsnämnden för statsbidrag till trossamfund

1999/2000:KU5
Bilaga 2

Inger Davidson och Gunilla Tjernberg (båda kd) anser att den del av utskottets yttrande under rubriken Det framtida stödet till trossamfunden (avsnitt 4.4) som börjar med ”Utskottet anser att riksdagen” och slutar med ”yrkande 2” bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att staten i enlighet med vad som anförs i motion 1999/2000:K1 (kd) yrkande 2 bör erbjuda trossamfunden att ingå i ett sådant gemensamt råd för dryftande av gemensamma frågor som nämns i propositionen. Detta råd bör enligt utskottets mening också få funktionen av ett forum för diskussion av övergripande gemensamma frågor, t.ex. frågor om samhällets värdegrund och hur denna kan stärkas. Det bör således inte inrättas två skilda organ för dessa ändamål. Konstitutionsutskottet bör föreslå riksdagen att som sin mening ge regeringen till känna vad kulturutskottet här har anfört.

Trossamfunden och totalförsvaret

Till konstitutionsutskottet

Försvarsutskottet vill härmed yttra sig över proposition 1998/99:124 Staten och trossamfunden – stöd, medverkan inom totalförsvaret, m.m.

Regeringen

I propositionen behandlas vissa frågor som har aktualiserats till följd av beslutet om ändrade relationer mellan staten och Svenska kyrkan fr.o.m. år 2000. Det gäller frågor om statligt stöd till trossamfunden, om samfundens medverkan inom totalförsvaret samt om följdändringar i lagstiftningen med anledning av stat-kyrkareformen.

Enligt regeringens bedömning är det angeläget att trossamfundens kunskaper och insatser uppmärksammas och tas till vara inom totalförsvaret även i framtiden. Svenska kyrkans skyldigheter att vidta beredskapsförberedelser i fråga om begravningsverksamheten och förvaltningen av de kyrkliga kulturminnena föreslås vara offentlighetsligt reglerade även efter relationsändringen. Beredskapsplaneringen av trossamfundens verksamhet i övrigt skall inte regleras offentlighetsligt.

Regeringen anför angående stödet till trossamfunden bl.a. att stöd endast skall få lämnas till trossamfund som bidrar till att upprätthålla och stärka samhällets grundläggande värderingar och som är stabila och har egen livskraft.

Förslagen föreslås träda i kraft den 1 januari år 2000.

Utskottet

I fråga om totalförsvarets behov av trossamfundens medverkan delar utskottet regeringens bedömning att trossamfundens kunnande och insatser även i framtiden bör uppmärksammas och tas till vara inom totalförsvaret.

Utskottet vill framhålla att svenska kyrkan och övriga trossamfund utgör genom sina kunskaper och sin kompetens en värdefull resurs för landet. De engagerar tillsammans en stor del av befolkningen och har en bred förankring i samhället. Utskottet anser, i likhet med regeringen, att deras verksamhet kan utgöra ett komplement och i vissa fall ett alternativ till den verksamhet som bedrivs av andra organ – statliga myndigheter, kommuner och lands-ting samt organisationer och företag.

Utskottet delar regeringens uppfattning att trossamfunden även på andra områden gör betydande insatser som i olika avseenden är värdefulla för samhället, i fredstid likaväl som vid kris och under krig. Den militära själavårdande verksamhet som trossamfunden bedriver inom Försvarsmakten är av stor betydelse. Likaså trossamfundens insatser när det gäller social om-

vårdnad samt barn- och ungdomsverksamhet. Trossamfunden verkar också sedan länge i internationella fredsfrämjande och humanitära insatser.

Under krig och höjd beredskap ökar enligt utskottets mening betydelsen av trossamfundens verksamhet. Religionen är en grundläggande faktor för olika kulturers och etniska gruppers identitet, kulturarv och föreställningar.

Utskottet anser att den andliga vården – här med innebörden själavård och krishantering – och begravningsverksamheten är särskilt betydelsefulla områden när det gäller trossamfundens medverkan inom totalförsvaret.

Utskottet utgår ifrån att förutsättningarna för trossamfundens viktiga verksamhet inom totalförsvaret, i enlighet med vad utskottet ovan redogjort för, inte kommer att förändras med anledning av de ändrade relationerna mellan staten och Svenska kyrkan.

Utskottet har sålunda inget att erinra mot de följdändringar i lagstiftningen inom totalförsvaret som regeringen föreslår med anledning av statkyrkareformen.

Stockholm den 12 oktober 1999

På försvarsutskottets vägnar

Henrik Landerholm

I beslutet har deltagit: Henrik Landerholm (m), Tone Tingsgård (s), Christer Skoog (s), Karin Wegestål (s), Åke Carnerö (kd), Olle Lindström (m), Rolf Gunnarsson (m), Ola Rask (s), Håkan Juholt (s), Berit Jóhannesson (v), Margareta Viklund (kd), Anna Lilliehöök (m), Lars Ångström (mp), Erik Arthur Egervärn (c) och Berndt Sköldestig (s).

1. Förslag till lag om upphävande av lagen (1999:291) om avgift till registrerat trossamfund

Härigenom föreskrivs att lagen (1999:291) om avgift till registrerat trossamfund skall upphöra att gälla.

2. Förslag till lag om ändring i lagen (1998:1593) om trossamfund

Härigenom föreskrivs att 16 § lagen (1998:1593) om trossamfund skall upphöra att gälla.

3. Förslag till lag om ändring i lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt m.m.

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt m.m. dels att 4 a § skall upphöra att gälla dels att 1 och 3 §§ skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Reservantens förslag*

1 §

Skattesatsen för kommuns uttag av kommunal inkomstskatt och landstings uttag av landstingsskatt samt avgiftssatsen för uttag av begravningsavgift enligt 9 kap. begravningslagen (1990:1144) skall bestämmas i förhållande till det antal skattekronor, som enligt skattemyndighetens beräkning kommer att påföras de skattskyldiga vid taxeringen det år skatte- och avgiftssatserna skall fastställas. *Motsvarande gäller vid bestämmande av avgiftssatsen för ett trossamfunds uttag av avgift som avses i lagen (1999:291) om avgift till registrerat trossamfund.*

Skattesatsen för kommuns uttag av kommunal inkomstskatt och landstings uttag av landstingsskatt samt avgiftssatsen för uttag av begravningsavgift enligt 9 kap. begravningslagen (1990:1144) skall bestämmas i förhållande till det antal skattekronor, som enligt skattemyndighetens beräkning kommer att påföras de skattskyldiga vid taxeringen det år skatte- och avgiftssatserna skall fastställas.

Om enligt 8 kap. 9 § andra stycket kommunallagen (1991:900) någon annan skatte- eller avgiftssats slutligt fastställs än den som bestäms tidigare, skall den nya skatte- eller avgiftssatsen om möjligt bestämmas med hänsyn till det antal skattekronor som har påförts de skattskyldiga vid taxeringen det år skatte- eller avgiftssatsen skall fastställas.

3 §

Skattemyndigheten skall senast den 8 mars till kommuner och landsting redovisa den skatt för det föregående året som tillkommer kommunen eller landstinget.

Skattemyndigheten skall senast den 10 september varje år lämna kommuner och landsting uppgift om det beräknade antalet skattekrönor som avses i 1 § första stycket.

Riksskatteverket skall i fråga om avgifter till trossamfund lämna redovisning och uppgifter motsvarande dem som anges i första och andra styckena till Svenska kyrkan och andra registrerade trossamfund som enligt lagen (1999:291) om avgift till registrerat trossamfund har beviljats statlig hjälp med att ta in avgifterna.

Riksskatteverket skall lämna motsvarande redovisning och uppgifter i fråga om begravningsavgift enligt begravningslagen (1990:1144) till den församling, kyrkliga samfällighet eller kommun som är huvudman för begravningsverksamheten.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000.

Förslag till lag om ändring i skatteregisterlagen (1980:343)

Härigenom föreskrivs att 7 § punkt 33 skatteregisterlagen (1980:343) skall upphöra att gälla vid utgången av år 1999.

Förslag till lag om ändring i skattebetalningslagen (1977:483)

Härigenom föreskrivs i fråga om skattebetalningslagen (1977:483)

dels att 1 kap. punkt 7 samt 11 kap. 6 § punkt 3, 10 § punkt 7 och 12 § punkt 4 upphör att gälla

dels att 8 kap. 3 § skall ha följande lydelse.

8 kap.

3 §

De allmänna skattetabellerna skall ange skatteavdraget på olika inkomstbe-
lopp, beräknade för månad eller kortare tid, och grundas på att

1. inkomsten är oförändrad under inkomståret,
2. arbetstagaren endast kommer att taxeras för den inkomst som anges i tabellen,

3. arbetstagaren inte skall betala någon annan skatt eller avgift än kommunal inkomstskatt, statlig inkomstskatt på förvärvsinkomster, begravningsavgift enligt begravningslagen (1990:1144), avgift enligt lagen (1994:1744) om allmän pensionsavgift och avgift som avses i lagen (1999:291) om avgift till registrerat trossamfund och att

4. arbetstagaren vid inkomsttaxeringen inte medges något annat avdrag än avdrag för avgift enligt lagen om allmän pensionsavgift,

Skattetabellerna skall ange skatteavdraget med utgångspunkt från att kommunal inkomstskatt, begravningsavgift enligt begravningslagen och avgift som avses i lagen om avgift till registrerat trossamfund beräknas efter en sammanlagd skatte- och avgiftssats i hela krontal.

Av tabellerna skall också framgå skatteavdraget för den som inte är skyldig att betala allmän pensionsavgift.

3. arbetstagaren inte skall betala någon annan skatt eller avgift än kommunal inkomstskatt, statlig inkomstskatt på förvärvsinkomster, begravningsavgift enligt begravningslagen (1990:1144), avgift enligt lagen (1994:1744) om allmän pensionsavgift och att

Skattetabellerna skall ange skatteavdraget med utgångspunkt från att kommunal inkomstskatt och begravningsavgift enligt begravningslagen beräknas efter en sammanlagd skatte- och avgiftssats i hela krontal.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000.

Sammanfattning.....	1
Propositionen.....	1
Motionerna	2
Motioner som väckts med anledning av propositionen.....	2
Motion från allmänna motionstiden	3
Yttranden från andra utskott	3
Utskottet	3
Bidrag till andra trossamfund än Svenska kyrkan.....	3
Bakgrund.....	3
Propositionen	4
Motionen	4
Yttrande från kulturutskottet	5
Konstitutionsutskottets bedömning	5
Statlig hjälp vid betalning av avgift till trossamfund	6
Propositionen	6
Motionerna	7
Konstitutionsutskottets bedömning	7
Trossamfundet och totalförsvaret.....	8
Propositionen	8
Yttrande från försvarsutskottet.....	9
Yttrande från kulturutskottet	10
Konstitutionsutskottets bedömning	10
Följdändringar med anledning av stat-kyrkareformen m.m.	10
Begravningsstraditionen.....	11
Motionen.....	11
Utskottets bedömning.....	11
Hemställan	11
Reservationer	13
1. Fördelningen av stödet m.m. (mom. 2).....	13
2. Lagen om trossamfund och statlig hjälp vid betalning av avgift till trossamfund (mom. 3 och 4).....	14
3. Övergångsreglering av uppbördshjälpen (mom. 5).....	15
Särskilt yttrande	15
Statlig hjälp vid betalning av avgift till trossamfund (mom. 2).....	15
Bilaga 1 Propositionens lagförslag	16
Bilaga 2 Yttrande från kulturutskottet	59
Bilaga 3 Yttrande från försvarsutskottet.....	64
Bilaga 4 Reservantens lagförslag.....	66